

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 Leven vanuit vrije wil

7 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van een overeenkomst tussen de Avatar-training en Sartre wat betreft de opvatting over vrijheid als zelfverwerkelijking: beiden lijken uit te gaan van de absolute vrijheid om jezelf te creëren 1
- een weergave van een verschil tussen de Avatar-training en Sartre wat betreft de opvatting over vrijheid als zelfverwerkelijking: het essentialisme van de Avatar-training versus het existentialisme van Sartre 1
- een argumentatie aan de hand van Sartres uitspraak dat de mens niets anders is dan wat hij van zichzelf maakt: door de afwezigheid van een essentie ontstaat de noodzaak deze te creëren 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De overeenkomst tussen de Avatar-training en het existentialisme lijkt te zijn dat beiden ervan uitgaan dat de mens absoluut vrij is om zichzelf te creëren. Volgens de Avatar-trainers ligt die vrijheid in de kracht om te veranderen en de werkelijkheid van je voorkeur te creëren, volgens Sartre ben je niets anders dan wat je van jezelf maakt 1
- Het verschil met de Avatar-training ligt in het verschil tussen existentialisme en essentialisme. In tegenstelling tot het existentialisme van Sartre gaat de Avatar-training uit van het essentialisme: de mens heeft een essentie; een puur zelf of echte kern 1
- De mens bestaat eerst en treft zichzelf in de wereld aan, en pas daarna bepaalt hij zichzelf. De mens is aanvankelijk niets, pas later wordt hij iets, en wel datgene wat hij van zichzelf maakt. Er bestaat dus geen menselijke natuur; de mens is niets anders dan wat hij van zichzelf maakt. Dit is het eerste beginsel van het existentialisme. De mens is in de eerste plaats een project dat zichzelf subjectief beleeft, er is niets dat aan dat project voorafgaat, er valt niets aan de hemel af te lezen 1

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie welke opvatting over zelfverwerkelijking van Mill kan dienen als ondersteuning van de Avatar-training: nadruk op individualiteit / maakbaarheid van het karakter 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat de mens eerder te vergelijken is met een boom dan met een robot: een individueel groeiproces maar geen mechanische verlangenbevrediging 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een uitleg van wat Mill verstaat onder ‘karakter’: herkenbare, terugkerende neiging van een persoon die zich gelukkig voelt met zijn leven 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Mills opvatting over zelfverwerkelijking die de Avatar-training zou kunnen ondersteunen is zijn nadruk op individualiteit. Dit sluit aan bij de Avatar-training die uitgaat van een individuele zelfverwerkelijking waarbij je je niet in de weg zou moeten laten staan door wat je bent. Volgens Mill is vrije spontane individuele zelfontplooiing de eerste voorwaarde voor menselijk geluk. Om jezelf te verwerkelijken moet je uitvinden van wat voor soort leven je gelukkig zult worden, en dat kan voor iedereen anders zijn. Het karakter bepaalt volgens Mill wat voor gedrag en wat voor manier van leven het beste bij je past 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • Mills opvatting over zelfverwerkelijking die de Avatar-training zou kunnen ondersteunen is zijn nadruk op de maakbaarheid van het karakter. Maar dit karakter is noch volledig aangeboren, noch te herleiden tot vaste culturele tradities: het is het product van een individueel groeiproces, dat voor iedere persoon uniek is. Bovendien is het karakter volgens Mill niet louter de optelsom van onze verlangens of behoeften, maar alleen van die verlangens en behoeften die we hebben als we gelukkig zijn. Dit zou kunnen dienen ter ondersteuning van de gedachte dat we niet moeten uitgaan van wat we al zijn (de optelsom van onze huidige behoeften en verlangens) maar van wat we zouden kunnen worden (de behoeften en verlangens die we hebben als we gelukkig zijn) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het feit dat we een karakter hebben betekent dat we niet blind en mechanisch als een robot door onze verlangens worden voortgestuwd, maar dat sommige van onze verlangens een uitdrukking zijn van individuele natuurlijke ontwikkeling die we als personen doormaken, zoals het groeien van een boom: iets levends dat zich op een kenmerkende manier moet kunnen ontwikkelen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Onder ‘karakter’ verstaat Mill een herkenbare, terugkerende neiging van een persoon die zich gelukkig voelt met zijn leven 	1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Je kunt volgens Taylor nooit helemaal met een neutrale, objectieve blik naar jezelf kijken, maar je interpreteert jezelf altijd op grond van allerlei aannames over jezelf, zoals je die in jouw cultuur hebt meegekregen. Zelfinterpretatie is daarom volgens Taylor mede afhankelijk van taal en cultuur vanwege de moreel geladen begrippen waarmee we proberen te begrijpen welke verlangens uitdrukking geven aan onze wil, terwijl onze wil tegelijkertijd door zulke begrippen wordt gevormd. Daarom is het belangrijk om kritisch te kijken van welke begrippen je gebruik maakt bij zelfevaluatie • Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat de moreel geladen begrippen ‘acceptatie’ en ‘overgave’ niet goed passen bij jouw persoonlijke gevoel van wat belangrijk voor je is, zodat geen enkele interpretatie ooit helemaal bevredigend zal zijn. Juist omdat die begrippen niet neutraal zijn, is het volgens Taylor belangrijk om in te zien dat je je ‘diepste gevoel’ van wat belangrijk is niet zomaar kunt herleiden tot de begrippen die je nu eenmaal door taal en cultuur hebt meegekregen 	<p>1</p> <p>1</p>
11	maximumscore 3	
	<p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een weergave van het mensbeeld van Gray: de mens is niet vrij maar wordt bepaald door zijn essentiële evolutionaire driften • een uitleg welke aspecten van vrije wil als zelfverwerkelijking volgens Gray verworpen moeten worden: authenticiteit, reflexiviteit, zelfkennis • aan de hand van de rol van modern psychologisch onderzoek naar de rationaliteit van keuzes 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens Gray zijn mensen gevormd door een evolutie die ons heeft geselecteerd op agressie en inventiviteit. Het existentialistische idee dat ieder mens zijn eigen essentie nog te kiezen heeft, is een sprookje: we zijn dieren die gedreven worden door honger, lust, afgunst en wraakzuchtigheid. Daarmee is onze essentie gegeven en tevens de onmogelijkheid tot zelfverwerkelijking • Volgens Gray handelen we niet op basis van voorkeuren die van onszelf zijn of waar we zelf voor gekozen hebben. Daarmee zijn we dus niet authentiek. Onze beschaving functioneert bovendien niet bepaald op basis van reflectie en zelfkennis zoals aan de hand van modern psychologisch onderzoek duidelijk wordt • In modern psychologisch onderzoek naar de rationaliteit van keuzes blijkt dat mensen hun keuzes niet baseren op reflectie, maar op intuïtie. We zoeken achteraf naar argumenten om de standpunten te verdedigen die we intuïtief toch al hadden ingenomen. Dit laat zien dat niet de rede maar de passies de motivatie vormen voor ons gedrag. Kortom, zelfverwerkelijking is een misplaatst ideaal omdat er in onze geest helemaal geen ‘zelf’ te vinden is 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
12	maximumscore 4	
	Een goed antwoord bevat een beargumenteerd standpunt of zelfverwerkelijking mogelijk is aan de hand van:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De opvatting van Hume over zelfverwerkelijking: bundeltheorie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De opvatting van Frankfurt over zelfverwerkelijking: eerste en tweede-orde-verlangens 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • De opvatting van Sartre over zelfverwerkelijking: absolute vrijheid 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • zowel tekst 5 als 6 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Hume is sceptisch over het idee van een ‘zelf’ of ‘eigen wil’ of ‘identiteit’. Als de menselijke geest niet meer is dan een bundel van afzonderlijke verlangens, ervaringen en ideeën is het moeilijk om nog van zelfverwerkelijking te spreken. Er is dan namelijk geen basis meer om te stellen dat het ene verlangen beter uitdrukt wat de persoon zelf wil dan een ander verlangen. De enige rol die het rationele denken kan spelen is het sterkste verlangen zo goed mogelijk te bevredigen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Volgens Frankfurt is er wel ruimte voor zelfverwerkelijking omdat je eigen wil verschilt van de optelsom van je verlangens. Dat legt hij uit met het verschil tussen eerste- en tweede-orde-verlangens: eerste-orde-verlangens zijn puur gericht op iets buiten jezelf waar je naar verlangt, zoals bijvoorbeeld bij een verslaving het geval is. Terwijl tweede-orde-verlangens over een ander verlangen gaan, bijvoorbeeld het verlangen om niet meer verslaafd te zijn. De tweede-orde-verlangens zijn een noodzakelijke voorwaarde om iets zelf te willen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Sartre stelt dat je helemaal niet naar verlangens moet kijken, omdat die met zelfverwerkelijking niets te maken hebben. Zelfverwerkelijking is volgens Sartre immers juist mogelijk omdat menselijk handelen op een andere manier begrepen moet worden dan als een soort optelsom van de kracht van psychologische kenmerken zoals verlangens, behoeften, wensen, intenties en emoties. De menselijke vrijheid die zelfverwerkelijking mogelijk – en zelfs noodzakelijk – maakt, is gelegen in het feit dat de menselijke existentie vooraf gaat aan de essentie 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Tekst 5 benadrukt dat we vanuit ons pure zijn onze eigen werkelijkheid kunnen creëren op basis van individuele doelen, terwijl dat in tekst 6 juist ontkend wordt. Volgens mij is er wel sturing mogelijk op basis van reflectie op de in mij aanwezige verlangens, maar zijn die verlangens slechts individueel voor zover ook de reflectie daarop zich in mij afspeelt. De wijze waarop ik mijn verlangens interpreteer of mijn zelfreflectie uitvoer is echter gebonden aan en gevormd door de wereld waar ik deel van uitmaak. In die zin ervaar ik mijzelf niet als een wezen dat tot absolute zelfverwerkelijking in staat is. Maar dat wil niet zeggen dat ik daarmee verval tot louter slavernij ten aanzien van mijn passies. Juist in de onzekerheid die kan ontstaan in de interpretatie van wie ik zou zijn, ligt de ruimte om mijzelf te verwezenlijken 	1